

CERCETAREA BIOTIPURILOR UNOR SPECII ENDEMICE DE COLEOPTERE DIN GENUL "CARABUS LINNE" ÎN PARTEA DE NORD A TRANSILVANIEI

BODOLA KINGA și TAKACS ADALBERT

În cadrul lumii insectelor cca. 350. 000 de specii de coleoptere sunt descrise pe întregul glob pământesc, care populează toate mediile de viață: terestre, acvatice, aerian, din zona polară până la ecuator, de la vârful munțiilor până la șes dar și în locuri ascunse grote-peșteri. Ele sunt sistematizate pe familii, genuri, specii și subspecii, variații. O astfel de familie interesantă este familia "Carabidae", iar în cadrul acesteia genul "carabus" care cuprinde numeroase specii și variații. Ele trăiesc în toate continentele globului, cca. 500 de specii, din care și în țara noastră cca. 30, dintre care mai multe endemice, adică care trăiesc numai în România.

Aceste coleoptere (carabus) sunt carnivore, folositoare, deoarece se hrănesc cu omizi, moluște, viermi, crustacee și alte insecte dăunătoare.

Câteva caracteristici morfologice: corpul variabil ca formă, mai mult sau mai puțin oval, alungit, convex sau plan dorsal; capul este mai lung sau mai scurt; ochii sunt mai mult sau mai puțin proeminenți; lungimea antenelor variază de la specie la specie; pronotul în general pătrat; elitrele acoperă complet abdomenul, sunt ovale, sculptura foarte variabilă, cu strii și intervale longitudinale întrerupte sau neîntrerupte, lungimea și grosimea picioarelor variabilă.

Culoarea elitrelor foarte variată: neagră, gri, albastră, verde, vișinie, bronzată. Mărimea gândacului variază între 20 - 50 mm depinzând de specie, nu zboară se deplasează repede pe sol, el este nocturn.

Capturarea-colectarea se poate face cu mai mult succes prin sistemul de capcane - recipiente așezate în sol. Biotoptul lor este determinat în general de umiditatea solului, în păduri, locuri nisipoase dar și pe terenuri deschise pe câmp sau arături.

Cercetând pe teren existența și răspândirea speciilor în partea de nord al țării, în decursul anilor dar și în ultimii doi ani (2000 - 2001) am reușit și determinat următoarele specii de carabus colectate:

1. În județul Maramureș:

1. Pe muntele Gutâiului au fost găsite, identificate, colectate:
 - a) *Carabus violaceus Linne var. pseudoviolaceus Kraatz*, în pădurile de fag, culoarea elitrelor neagră, violacee, mărimea 24 - 30 mm, capturați în lunile mai-iunie.

- b) *Carabus hampei guttensis Takacs et Lie*, în pădure de fag, culoarea neagră, albastră, rareori vișinie, un gândac mare, robust de 32 - 38 mm pe malul lacului Bod, în lunile mai - iulie. Specie endemică, descrisă în anul 1992, descoperită și colectată de Takacs Adalbert.
- c) *Carabus irregularis var. montandoni Buysson*, în pădure de fag, culoarea bronz-roșcată, capul îngroșat, de 23 - 26 mm. Specie destul de rară pe muntele Gutâi.
- d) *Carabus auronitens escheri Pall.*, culoarea verde - aurie sau mai rar cu nuanță roșie aprinsă cu dungi negre paralele pe elitre. În pădure de fag, lungimea 24 - 28 mm, apariția în luna mai - iunie și septembrie-octombrie.
- e) *Carabus linnei linnei Panzer*, brună, în pădure de fag, lungimea 22 - 24 mm.
- f) *Carabus obsoletus Sturm var. Csikii* de 24 - 28 mm, culoarea neagră, albastră, brună, verde - aurie aprinsă. Este un gândac foarte frumos din pădurile de fag în lunile mai - iulie.
- g) *Carabus cancellatus tuberculatus pseudograniger Reitter*, de 24 - 30 mm, culoarea brună - bronzată, în păduri, în luna mai-iunie.

2. În pădurile din jurul orașului Vișeu de Sus:

- a) *Carabus seriatissimus*, o raritate care pătrunde în nordul țării dinspre Carpații nord - estici, mărimea 30 - 40 mm, culoarea neagră. Apare izolat, dispersat câte un exemplar la marginea pădurilor. A fost capturat și în satul Bocicoiul Mare de lângă Tisa.
- b) *Carabus obsoletus Sturm var. Csikii*, cu datele prezентate și mai sus.
- c) *Carabus violaceus Linne var. pseudoviolaceus Kraatz*, cu caracteristicile prezентate anterior.
- d) *Carabus cancellatus tuberculatus pseudograniger Reitter*, cu datele arătate și mai sus.
- e) *Carabus variolosus variolosus Fabricius*, de 24 - 28 mm, culoarea neagră, elitrele convexe puternic cu rugozități puternice, în mai - iunie.
- f) *Carabus linnei linnei Panzer*, cu datele de mai sus.
- g) *Carabus coriaceus rugifer Kraatz*, de 25 - 30 mm, culoarea neagră, elitrele cu rugozități, în iulie - septembrie.

3. În pădurile de la Baia Borșa:

- a) *Carabus obsoletus obsoletus Sturm*; 22 - 24 mm, culoarea elitrelor neagră, albastră, mai rar verde aprins, în păduri de fag și brad, capturați în lunile iunie - iulie.
- b) *Carabus cancellatus tuberculatus pseudograniger Reitter*, cu datele de mai sus.
- c) *Carabus glabratus var. sericeus Csiki*, de 24 - 26 mm, culoarea elitrelor neagră, apare în lunile iunie - iulie.

4. Zona satelor Buzăști și Gârdani:

- a) *Carabus hampei hampei Kust*, de 24 - 28 mm, culoarea elitrelor neagră, albastră, verzuie, pe ogoare de lângă râul Someș, în lunile iunie - iulie.

II. În județul Bistrița-Năsăud:

1. În pădurea stațiunii Valea Vinului:
 - a) *Carabus obsoletus obsoletus Sturm*, cu datele mai sus arătate.
 - b) *Carabus violaceus Linne var. Mehelyi*, de 24 - 26 mm, culoarea elitrelor neagră, albastru închisă, în pădurile de fag și brad, lunile mai - iunie.
 - c) *Carabus cancellatus tuberculatus pseudograniger*, datele redate mai sus.
 - d) *Carabus auronitens escheri Pall.* de 24 - 28 mm, cu datele arătate și mai sus.
 - e) *Carabus linnei linnei Panzer*, cu datele arătate și mai sus
 - f) *Carabus glabratus var. sericeus Csiki*, cu caracteristici prezентate și mai sus.
2. În pădurile orașului Bistrița:
 - a) *Carabus violaceus var. Mehelyi*, cu datele mai sus prezентate.
 - b) *Carabus coriaceus rugifer Kraatz*, prezентat și mai sus.
3. În pădurile orașului Rodna:
 - a) *Carabus violaceus var. Mehelyi*, prezентat mai sus.
 - b) *Carabus cancellatus tuberculatus pseudograniger*, prezентat mai sus.
 - c) *Carabus auronitens escheri Pall.*, prezентat mai sus.
4. În orașul Năsăud:
 - a) *Carabus cancellatus tuberculatus pseudograniger*, prezентat și mai sus.
 - b) *Carabus hampei Kust. var. dacicus Csiki*, de 24 - 28 mm, culoarea elitrelor albastră cu strii și intervale longitudinale, în păduri, în lunile mai-iunie. Specie endemică din Munții Rodnei.
 - c) *Carabus convexus convexus Fabricius*, de 20 - 22 mm, culoarea elitrelor neagră, albastră. Apare în lunile mai - iunie.
5. În orașul Beclean:
 - a) *Carabus hampei Kust. var. dacicus Csiki.*, este relatat mai sus.
 - b) *Carabus violaceus var. Mehelyi*, prezентat mai sus.

III. În județul Sălaj:

1. În jurul orașului Zalău și Munții Meseșului:
 - a) *Carabus hampei var. zilahiensis*, mărimea 23 - 26 mm, culoarea elitrelor albastră, verzui, vișinie cu strii longitudinale apare în perioada iunie-august, pe teren deschis, pe ogoare, dar izolat și în păduri. A fost descoperit în împrejurimile orașului Zalau la începutul secolului XX, de unde și denumirea științifică a acestei variații, colectat prima dată de medicul Zilahi Kiss Endre. După șase decenii de la descoperire a fost regăsit locul și colectat din nou. Multe exemplare se găsesc în insectarul Muzeului Județean de Istorie și Artă din Zalău.
 - b) *Carabus obsoletus Sturm var. fossulifer Fleischer*, de 22 - 26 mm, culoarea elitrelor neagră, albastră, brună sau verde lucioasă, cu rugozitate, pe muntele Meseș. Apare în lunile mai - iulie.
 - c) *Carabus violaceus Linne var. porolissensis Csiki*, de 23 - 26 mm, culoarea neagră, violetă, în lunile iunie - septembrie.

- d) *Carabus intricatus intricatus* Linne, 24 - 28 mm de culoare albastră, verzui cu rugozități pronunțate, în lunile mai - iunie, destul de rar pe Munții Meseș.
- e) *Carabus ullrichi ullrichi* Germar, 24 - 30 mm, culoarea bronzată, luna iunie-august.
- f) *Carabus cancellatus tuberculatus tuberculatus* Dejean, 23 - 26 mm, culoarea bronzată, în lunile mai-august.
- g) *Carabus convexus convexus* Fabricius, descris mai sus.
- h) *Carabus scabriuscules scabriuscules* Olivier, descris mai sus.
- i) *Carabus auronitens escheri* Pall., descris mai sus.
- j) *Carabus variolosus variolosus* Fabricius, descris mai sus.
- k) *Carabus arvensis carpathus* Born, descris mai sus.
- l) *Carabus linnei linnei* Panzer, descris mai sus.

2. În zona orașului Jibou-Someș Odorhei:

- a) *Carabus violaceus Linne var. porolissensis* Csiki, descris anterior.
- b) *Carabus hampei hampei* Kust, prezentat mai sus.
- c) *Carabus coriaceus rugifer* Kraatz, prezentat și mai înainte.
- d) *Carabus ullrichii ullrichii* Germar, prezentat și anterior.
- e) *Carabus glabratus extensus* Kraatz, descris și mai sus.

3. Pe teren arabil de lângă Sărmașag-satul Moiad:

- a) *Carabus hampei*, colectat recent (în anul 2001) în număr mare, încă neclarificată ce fel de variație ar fi. Mărimea 25 - 28 mm, de culoare albastră, vișinie. Le-am capturat în luna iunie pe teren arabil.
- b) *Carabus ullrichi ullrichi* Germar, descrisă și mai sus.

IV. În județul Satu Mare:

1. În jurul satului Micula:

- a) *Carabus hampei var. Ormayi*, de 25 - 28mm, culoarea elitelor neagră, albastră, verzuie, vișinie, colectat pe teren arabil în luna iunie. Este o subspecie, care a fost determinată după exemplarele captureate inițial în Ungaria la nord est și care apare și la noi în împrejurimea Satu-Marei.
- b) *Carabus cancellatus var. tibiscinus* Csiki, de 25 - 28 mm, culoarea bronzată, capturat pe ogoare în luna iunie.
- c) *Carabus violaceus var. betuliae* Csiki, de 28 - 30 mm, culoarea neagră, violetă, capturat în luna iunie, în pădurea Noroieni.

Mentionăm, că toate aceste specii colectate de noi se află în insectarele Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău.